

„Fedél” nélküli könyvtárak

A *Könyvtáros* 1988/12. számában megdöbbenve olvastam V. K. A Szakszervezeti Központi Könyvtárigazgatók Tanácskozásának ülése címmel megjelent írását. Hogy miért a döbbenet? – a következőkért: Vajon mi az oka annak, hogy ilyen ritkán jött össze eddig az SZMT igazgatók tanácsa? Milyen megújulásról beszél a szerző? Mitől volt tartalmas és gazdag a tanácskozás?

Jómagam „csak” könyvtárosa vagyok ennek a hálózatnak – immár huszonkét éve –, így nem is lehettem jelen ezen az ülésen. Nem hallottam az előadásokat, kizárólag az írás alapján tudok véleményt mondani. Örülök, hogy az ülés „szinte műalkotásszerűen fölépített” volt, de úgy gondolom, nem ez a lényege sem a szeptemberi, sem a jelenlegi helyzetünknek. Mint könyvtáros örülök az FSZEK sikereinek, újításainak, „túlzás nélkül korszakosnak nevezhető” struktúraváltásuknak, át tudom élni gondjaikat is, de nem tudom elképzelni, miért ez a legfontosabb témájuk a könyvtárigazgatóknak, amikor ügyis ritkán jönnek össze. Miért nem a saját jövőnket tárgyalták meg, hiszen az már szeptemberben is érezhető volt, hogy valami baj van. Baj van a szakszervezeti mozgalommal; ez az eltelt néhány hónap alatt bizonyosodott be igazán.

A jövőnkről szinte semmit nem tudunk. Olvasunk nyilatkozatokat, hallunk tájékoztatást. Legutóbb például az *Élet és Irodalomban* (1989/4. sz.) *Kósáné Kovács Magda*, a SZOT titkára nyilatkozott. Szavaiból egyértelműen az derült ki, hogy a SZOT nem mondhat le a művelődés támogatásáról. A könyvtárhálózatról a következőket mondta: „A mi könyvtárhálózatunk egyedülálló az országban, ötezer kölcsönzőhelyünk van. Ott vagyunk a munkahelyeken, azokat is elérjük, akik olyan sokat dolgoznak, hogy már nincsen kedvük, sem idejük elmenni a könyv után. Ez a hálózat a legváltás-

gosabb körülmények között sem kérdőjelezhető meg.”

Szép és igaz ez a megfogalmazás, de a valóság egészen más. Most, január 30-án még nincs költségvetésünk. A január 2-án, az év első munkanapján kapott tájékoztató lényege az volt, hogy *aki talál megfelelő munkahelyet az menjen*. El sem tudjuk gondolni, hogyan képzelik el önállóságunkat. A könyvtár létrejöttétől kezdve az SZMT székház az otthonunk. Legyünk önállóak! Jó, de hogyan, reiből? Miből fizessünk például bérleti díjat? Miből tegyünk szert bevételre, hiszen semmiféle technikai eszközünk sincs. Lassan könyvet sem tudunk venni. Könyvtáraink száma nem csökkent tetemesen, mindössze két könyvtárunk szűnt meg az anyavállalat felszámolása miatt. 1988-ban 83 könyvtárunk volt.

Amennyiben nem kapunk támogatást, létszámcsökkentésre kényszerülünk. A négy könyvtárosból vajon ki menjen? A nyugdíj előtt két és fél évvel álló kollégánót; a huszonkét éve a mozgalmat szolgálót; a 49 éves, több mint huszonöt éve az SZMT könyvtárban dolgozó; vagy az igazgatóhelyettes, aki kilenc önálló könyvtár módszertanosa és feldolgozó egy személyben? Az SZMT úgy értelmezi az önállóságot, hogy a jelenlegi gazdasági ügyintéző legyen bérszámfejtő is, a helyiségekért, fűtésért, világításért fizessünk csaknem 350 ezer forintot. Miből?

Valóban mi vagyunk azok, akik a szó fizikai értelmében a dolgozók kezébe adjuk a könyvet a munkahelyeken. Hálásak is ezért. Cipeljük hosszú évek óta a csomagokat, vidékre járunk hóban, sárban, és nem szép, meleg, világos könyvtárban várjuk a „kedves olvasót”. Az igazgatókkal együtt mi is belefáradtunk, és nemcsak ők, mi is szeretnénk friss, „feldobó” politikai-társadalmi előadást hallani, a szakma gondjairól, és nemcsak „távlatosan”. Bennünket a szakmaszeretet, saját elkötelezettségünk

tart a pályán 20–25 éve. Mindig csendben, szerényen végeztük a munkát. Erre szerződünk. Sajnáljuk a megfáradt embereket, akiknek mi vagyunk az utolsó lehetőség. Mi viszzük a kultúrát, nevelünk, biztatunk és ajánlunk, és mi hallgatjuk meg őket, miért tetszett, vagy nem az ajánlott olvasmány.

Tiszteljük *Bárd Annát*, mert ő volt az egyetlen, aki eljött Kaposvárra és találkozott a mi könyvtárosainkkal, meghallgatott bennünket és őket. Őszintén örültünk *Kósáné Kovács Magda* nyilatkozatának az *Élet és Irodalomban*,

és reménykedünk, hogy az igazát is és bennünket is meg tud védeni. Nekünk is *Seregi István* bölcsességére lenne szükségünk, hogy „megerben” tudjon bennünket tartani.

Végezetül lehet, hogy műveletlen vagyok, de nem tudom mi a „kétfedeles” könyvtár. Azt gondolom, nem vagyok egyedül, de bizonyos vagyok abban, hogy szerte az országban a szakszervezeti könyvtárosok egyetlen fedéllel is megelégednének.

Nagy Józsefné

Innováció és képzés – képzés és innováció

Papp István többrészes cikkét (*Könyvtáros*, 1988. 4–6. sz.) már régóta vártam. Nem mint-ha előre tudtam volna róla, csak a mind jobban fokozódó hiányérzetem miatt. Egyre inkább éreztem *Sallai István* hiányát (meg persze *Sebestyén Gézáét*, *Kovács Mátéét* s másokét), aki csodálatos érzéssel betöltötte a könyvtárügy, s azon belül a közművelődési könyvtárügy elő-rejelző meteorológusának szerepét. Különösen a közművelődési könyvtárügyben éreztem a hiányát annak az embernek, aki egyszerre volt képes jelezni a ma követelményét és azt, hogy mire kell felkészülni, és merre kell haladni. Az már karizmatikus egyéniségéből fakadt, hogy hittek is neki, el tudta fogadtatni véleményét.

A könyvtárak történetéből azt tanultam meg és azt igyekszem tanítványaimmal is elfogadtatni, hogy a (közmegegyezéssel) könyvtárnak nevezett intézmények egyik elidegeníthetetlen jellemzője a megújulási készség. Ez vonul végig több ezer éves történetén. Annak köszönheti fennmaradását, hogy mindig képes volt a változó körülményekhez és az egyes korszakok újabb és újabb kihívásaihoz alkalmazkodni. Amióta pedig a közművelődési könyvtárak színre léptek, mint a társadalmi-politikai progresszióhoz kötődő könyvtárak, a legérzékenyebbek (kell, hogy legyenek) a változást sürgető körülményekre. Ezért értem meg *Papp István* címadását, azt, hogy írásában miért foglalkozik elsősorban és erőteljesebben a közművelődési könyvtárak megújulási kérdéseivel és területeivel. Ámbár számomra gyakran fölös-

legesnek tűnik a közművelődési jelző, hiszen tanulmányának számos olyan mozzanata van, amelyik nem egyetlen könyvtártípusra vonatkozik, sőt – megkockáztatom – helyenként talán nem is elsősorban közművelődési könyvtárról van szó, nem rájuk kellene gondolni. Ezért a továbbiakban a magam részéről a megújulás igényét az egész könyvtárügyre értem, így kezelem.

Ez a terjedelmes esszé ugyanis előhívja, pontosabban megerősíti azt az érzésemet, véleményemet, hogy mintha a könyvtárügy egésze még nem vette volna észre a mintegy másfél éve az országban zajló, és remélhetőleg gyökeresen újat hozó mozgásokat. A könyvtárak évek óta sebeik nyalogatásával vannak elfoglalva. (Persze sietek leszögezni, hogy az összes probléma számbavételét nem *Papp Istvántól* várom, hiszen ő egyféle nézőpontból és gondolatmenetben megkísérelte számba venni a változásért kiáltó tennivalókat. Igaztalan lenne rajta számon kérni a kimaradtakat.) Természetesen szerintem sem vitás, hogy súlyos gondot okoznak a bérkérdések, a beszerzési nehézségek, a technikai eszközök terén mutatkozó lemaradás stb. Ezek valóban fennállnak, valóban súlyosak. De nemcsak a könyvtárügyre jellemzőek, hanem az élet valamennyi területére! Miért gondoljuk és várjuk hát, hogy éppen ez a terület kapja meg először a kormányzati segítséget? Különösen akkor, ha a progresszív vonulatok számára sem tudjuk megmutatni részvételi készségünket, bizonyítani a könyv-